

บทที่ 2

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ จรรยามารยาทไทยซึ่งได้นำมาเรียบเรียงไว้เป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับจรรยามารยาทไทย
  - 1.1 ความหมายของวัฒนธรรมไทย
  - 1.2 จรรยามารยาทไทย
    - 1.2.1 จรรยามารยาททางกาย
    - 1.2.2 จรรยามารยาททางวาจา
  - 1.3 ลักษณะของครอบครัวไทย
    - 1.3.1 ลักษณะของครอบครัวไทยแบบอนุรักษนิยม
    - 1.3.2 ลักษณะของครอบครัวไทยแบบสมัยใหม่
  - 1.4 การอบรม เลี้ยงดู เด็กของครอบครัวไทย
    - 1.4.1 การอบรม เลี้ยงดู เด็ก ในครอบครัวแบบอนุรักษนิยม
    - 1.4.2 การอบรม เลี้ยงดู เด็ก ในครอบครัวแบบสมัยใหม่
2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 2.1 งานวิจัยภายในประเทศ
  - 2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับจรรยา มารยาทไทย

1.1 ความหมายของวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรม เป็นผลรวมของหลายสิ่งหลายอย่างซึ่งช่วยให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์ประเภทอื่น ๆ นักสังคมวิทยาได้ให้ความเห็นว่าวัฒนธรรมคือ ความรู้ ความเชื่อและวิถีในการกระทำทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งมนุษย์ได้มีส่วนร่วมในฐานะ เป็นสมาชิกของสังคมและได้มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง จนกลายเป็นวิถีการดำเนินชีวิต เช่น การกิน การทำงาน การพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2484 ให้ความหมายเกี่ยวกับวัฒนธรรมไว้ดังนี้

วัฒนธรรม หมายความว่า ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีของประชาชน

บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2512 : 10) อธิบายว่าวัฒนธรรมคือระบบชีวิตของชุมชนหรือสังคม สังคมจะดำรงอยู่หรือดำเนินไปโดยไม่มีระบบชีวิตไม่ได้ ดังนั้นวัฒนธรรมกับสังคมอาจเรียกว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน บางครั้งเราใช้คำ 2 คำนี้ ประดุจว่าเป็นของสองสิ่งต่างจากกัน เราแยกเพื่อความสะดวกแก่การกล่าวเท่านั้น แท้จริงแล้วสังคมกับวัฒนธรรมแยกกันออกไม่ได้

จรัญ พรหมอยู่ (2526 : 43) ได้กล่าวถึงความหมายของวัฒนธรรมไว้เป็น 4 ลักษณะ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2484 คือ

1. ลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม
2. ลักษณะที่แสดงถึงความ เป็นระเบียบเรียบร้อย
3. ลักษณะที่แสดงถึงความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ
4. ลักษณะที่แสดงถึงความมีศีลธรรมอันดีของประชาชน

1. ลักษณะที่แสดงถึงความ เจริญงอกงาม

1.1 ความเจริญทางด้านวัตถุ หมายถึง การกินดี มีที่อยู่อาศัย มีเครื่องใช้ ไม่สอยดีมียารักษาโรคดี กินดีอยู่ดี รวมทั้งเทคนิคการใช้เครื่องจักรกลต่าง ๆ ด้วย

1.2 ความเจริญทางด้านจิตใจหมายถึงการมีจิตใจบริสุทธิ์ มีความซื่อสัตย์ มีความ เมตตากรุณา ไม่เห็นแก่ตัว แต่ความเจริญทางด้านนี้เป็นไปยากมากเพราะปรากฏว่า ยิ่งความ เจริญด้านวัตถุมีมากเท่าใด ความ เจริญทางด้านจิตใจก็แทบไม่มีเลย การ จะทำให้ ความ เจริญด้านจิตใจมีผลพัฒนามากขึ้น ควรอบรมตั้งแต่เด็ก ๆ และต้องมีตัวอย่างที่ดีให้แก่ เด็กด้วย

2. ลักษณะที่แสดงถึงความเป็นระเบียบเรียบร้อย

2.1 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการแต่งกาย จรรยา มารยาทในที่สาธารณะ-สถานหรือที่ปรากฏแก่คนทั่วไป การแต่งกายควรให้ถูกกาลเทศะและให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ การมีจรรยา มารยาททางกายและทางวาจา เช่น ในการพูด ผู้พูด ควรถือหลักคือประการแรก วิเคราะห์ผู้ฟังและกาลเทศะ ประการที่สอง เนื้อ เรื่องที่จะพูด ประการที่สามผู้พูดและการปรับ-ปรุงตัวของผู้พูด ลักษณะที่แสดงถึงความมีมารยาทนี้ต้องรวมถึง การมีสัมมาคารวะด้วยการรู้จัก อ่อนน้อมกับผู้ใหญ่และการรู้จักการกราบไหว้ที่ถูกต้อง

2.2 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติต่อบ้านเรือน การปฏิบัติตนต่อบ้าน เรือนหรือการทำความสะอาดบ้าน เรือนก็ เป็นลักษณะหนึ่งของวัฒนธรรมที่ ถ้ายทอดกันมา

2.3 ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปฏิบัติตน นำมาซึ่งศักดิ์ศรีของชาติ เช่น การเคารพเพลงชาติ ประมุขของประเทศ และสัญลักษณ์ที่ใช้แทนพระองค์

3. ลักษณะที่แสดงถึงความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ

3.1 ความสามัคคีของหมู่คณะ คือ รักใคร่ กลมเกลียว สามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจ เดียวกัน

3.2 ความเจริญก้าวหน้าในทางวรรณกรรม ศิลปกรรมหมายถึง การส่งเสริม ให้คงอยู่และเจริญยิ่งขึ้นไป ไม่สูญหรือทำลายด้วยวิธีการใด ๆ เป็นต้น

4. ลักษณะที่แสดงถึงศีลธรรมอันดีของประชาชน

4.1 ทำตนให้เป็นคนมีศาสนา คือมีเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจไม่เป็นคนหลักลอย

4.2 การปฏิบัติตนในหลักธรรมของพุทธศาสนา คือ ปฏิบัติตามคำสั่งสอนซึ่งได้บัญญัติไว้ในศาสนา

4.3 การรักษาระเบียบประเพณีทางศาสนา คือการร่วมพิธีทางศาสนาตามควรแก่โอกาส เช่น การทำบุญตักบาตร

เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย ชำนาญ นิสารัตน์ (2521: 84) กล่าวถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย คือ ลักษณะที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติไทยโดยส่วนรวม ซึ่งแตกต่างไปจากชาติอื่น เมื่อพบเข้าก็รู้ได้ทันทีว่าเป็นคนไทย เช่น เมื่อเราไปต่างประเทศได้เห็นใครทำความเคารพ กราบไหว้ ถอนสายบัว เราก็รู้ว่าคน ๆ นั้นเป็นคนไทย ดังนั้นกิจกรรมารยาทไทย จึงถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชาติไทย

1.2 จรรยา มารยาทไทย

จรรยา มีความหมายตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ว่า หมายถึงความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติในหมู่คณะ ส่วนมารยาทมีความหมายว่า กิริยาวาจาที่ถือว่าเรียบร้อย ส่วนมารยาทไทยคือการแสดงอิริยาบถต่าง ๆ ที่มีความสุภาพอ่อนน้อม ละเมียดละไมมี กิริยาวาจาที่สุภาพเรียบร้อยทั้งการแต่งกายที่มีระเบียบเหมาะกับกาลเทศะ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่แสดงออกถึง เอกลักษณ์ของคนไทย

แปลก สนธิรักษ์ และ วิทย์ วิศทเวทย์ (อ้างถึงในกรมวิชาการ 2524: 68) กล่าวว่า ...มารยาท คือ กิริยาวาจาที่ถือว่าเรียบร้อย เป็นที่ยอมรับในสังคมคนเรา เมื่ออยู่ร่วมกันเป็นสังคม จำเป็นต้องมีมารยาท ที่จะปฏิบัติต่อกัน อันจะทำให้การอยู่ร่วมกันเป็นไปโดย

รายน เรียบร้อย ยิ่งกว่านั้นการมีมารยาทต่อกันยังแสดงออกถึงนิสัยของกันและกันด้วย ซึ่งมีลักษณะเด่นชัดคือมีลักษณะสุภาพอ่อนน้อมและเคารพในระบบอาวุโส...

จรัญ พรหมอยู่ (2526: 92) สรุปลักษณะเกี่ยวกับ จรรยา มารยาทของคนไทยว่า จรรยา มารยาทไทยมีลักษณะสุภาพอ่อนน้อม และรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี มีการแสดงความเคารพที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของสังคมอื่น เช่น การไหว้ การแสดงความเคารพพระมหากษัตริย์ ลักษณะการแสดงความคิดเห็นของไทยนั้น แตกต่างจากสังคมอื่น นอกจากรูปแบบที่ต่างกับสังคมอื่นแล้วในการเคารพผู้ที่ต่างกันในชาติวุฒิ และวัยวุฒิ ยังมีลักษณะที่ต่างกันไปอีกด้วย เช่น การไหว้ผู้ใหญ่กับการไหว้ผู้มีอายุเสมอกัน จะแตกต่างกันในระดับการยกกระหม่อม และการค้อมหลังลง เป็นต้น

พิว อนุรักษราชชนนทิพย์ (2526: 4) ได้กล่าวถึงมารยาทไทยว่าความมีมารยาท หมายถึงการมีกิริยา วาจา ใจ สุภาพ เรียบร้อย สังคมไทยได้กำหนดแบบอย่างของมารยาทไว้หลายอย่าง หลายชนิด ล้วนแต่เหมาะสม และอาจคิดแปลงแก้ไขให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมและกาลสมัยได้ กิริยามารยาทของไทยในแต่ละท่า แต่ละแบบ ล้วนไม่ขัดกับการใช้วัยยะประกอบท่า จึงเป็นทางงามและถูกต้องตามลักษณะของกายวิภาคทั้งสิ้น ฤๅนครฤๅชคาไม่ว่าชาติใด ถ้าได้รับการศึกษาและอบรมมาดีแล้วทั้งภาษา วาจา ใจ ย่อมได้ชื่อว่าเป็นสุภาพชน สุภาพชนจะรู้จักเห็นยวร้ายใจตนเอง มีความสะอาดใจตนเอง ไม่ยอมประพฤติกิริยาที่ไม่เหมาะสมและสำนึกในเรื่องกิริยามารยาทของตนเองอยู่เสมอ

แปลก สนธิรักษ์ และ วิทย์ วิศทเวทย์ (อ้างในกรมวิชาการ 2524: 68) ศึกษาว่ามารยาทเกิดจากเหตุ 2 ประการ คือ

1. เกิดจากธรรมเนียมประเพณีซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคม เช่น มารยาทในการพบปะกันนิยมการไหว้ การทักทายด้วยการน้อมประนมมือ การเข้าไปหาพระนิยมการกราบ เป็นต้น ทั้งนี้ได้ปฏิบัติตามที่สังคมนิยมประเพณีปฏิบัติกันมาก

2. เกิดจากการกระทำที่ติงาม เป็นที่ยกย่องสรรเสริญของชนทั่วไป ไม่ว่าในสังคมใด เช่น ความมีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และความสุภาพอ่อนโยน เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า จรรยา มารยาทไทย หมายถึง ความประพฤติและกิริยาวาจาที่ถือว่าเรียบร้อย ตามแบบประเพณีไทย อันควรประพฤติในหมู่คณะ ซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภท คือ จรรยา มารยาททางกาย และทางวาจา

1.2.1 จรรยา มารยาททางกาย

ชำนาญ นิสารัตน์ (๒๕๒๑: ๘๖) กล่าวถึงจรรยา มารยาททางกายไว้ดังต่อไปนี้

จรรยา มารยาททางกาย หมายถึง ความประพฤติที่เรียบร้อย ทาง การแสดงออกทางกายแบบไทย ได้แก่ การมีกิริยาสุภาพเรียบร้อย สงบเสงี่ยม อ่อนโยน อ่อนน้อม มีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่

การแสดงอิริยาบถต่าง ๆ อันเป็นมารยาทของไทย แบ่งเป็น 7 ประการ คือ

1. การยืน

1.1 การยืนตามลำพัง ควรให้เป็นไปในลักษณะสุภาพอยู่ในท่าที่สบาย ขาชิด สง่า ไม่หันหน้าหรือแกว่งแขนไปมา จะยืนเอียงเล็กน้อยพองามก็ได้

1.2 การยืนเฉพาะหน้าผู้ใหญ่ ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรยืนตรงหน้าผู้ใหญ่ ควรยืนเฉียงไปทางใดทางหนึ่ง ทำได้ 2 วิธีคือ ยืนตรง ขาชิด ปลายเท้าห่างเล็กน้อยมือทั้งสองแนบขา และยืนค้อมส่วนบนตั้งแต่เอวขึ้นไปเล็กน้อย เอามือประสานกัน

2. การเดิน

2.1 เดินตามลำพัง ให้เดินอย่างสุภาพ หลังตรง ช่วงก้าวไม่ยาวหรือสั้นไปแกว่งแขนพองาม

2.2 เดินกับผู้ใหญ่ ให้เดินเฉียงไปทางซ้าย ข้างหลังผู้ใหญ่ห่างจากผู้ใหญ่ประมาณ 1-2 ฟุต ไม่เดินเหมือนเดินตามลำพัง ให้อยู่ในลักษณะนอบน้อม ถ้าเป็นการเดินในระยะใกล้มือควรประสานกัน

2.3 เดินเข้าสู่ที่ชุมชน ควรเดินอย่างสุภาพ และระวังอย่าให้ร่างกายหรือเสื้อผ้าไปกรายผู้อื่น

3. การนั่ง

3.1 การนั่งเก้าอี้ ให้นั่งตัวตรงหลังพิงพนักเก้าอี้ เข้าชิด เก้าอี้ มือวางบนหน้าขา ไม่ควรนั่งขาไขว้กัน

3.2 การนั่งกับพื้น ให้นั่งพับเพียบในลักษณะสุภาพ ยืดตัว ไม่ต้องเก็บปลายเท้า แต่ถ้านั่งต่อหน้าผู้ใหญ่ให้ เก็บปลายเท้าแล้วเอามือประสานกัน

3.3 การนั่งลงศอก ให้ใช้เมื่อนั่งใกล้กับผู้มีอาวุโสมาก ในลักษณะการหมอบ คือนั่งพับเพียบเก็บปลายเท้า หมอบลงให้เข้าข้างหนึ่งอยู่ระหว่างแขนทั้งสองข้าง

3.4 การนั่งคุกเข่า ให้นั่งตั้งตรงวางก้นลงบนเส้น ปลายเท้าตั้งมือประสานกัน

4. การแสดงความเคารพ

4.1 วิธีแสดงความเคารพเมื่อยืน แสดงความเคารพโดยก้มศีรษะหรือไหว้

4.2 วิธีแสดงความเคารพเมื่อนั่ง แสดงความเคารพโดยการไหว้หรือการกราบ

4.3 วิธีแสดงความเคารพพระภิกษุ พระพุทธรูป หรือพระรัตนตรัย คือ การไหว้ การกราบ การกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์

5. การเข้าพบผู้ใหญ่

5.1 การเข้าพบผู้ใหญ่ที่นั่งบนเก้าอี้ ควรเดินอย่างสุภาพเมื่อใกล้ผู้ใหญ่จึงไหว้ โดยมือทั้งสองข้างประนมนิ้วชิดกันปลายนิ้วจรดกันไม่แยกปลายนิ้วออกจากกัน น้อมตัวและก้มศีรษะ ให้ปลายนิ้วจรดจนุก การก้มศีรษะแล้วแต่อาวุโสของผู้ที่จะไหว้ แล้วจึงค่อยนั่งเก้าอี้

5.2 การเข้าพบผู้ใหญ่ขณะที่กำลังยืน ให้เดินอย่างสุภาพ เข้าไปใกล้พอสมควรแล้วยกมือไหว้ แล้วยืนสำรวมมือประสานกัน

5.3 การเข้าพบผู้ใหญ่ ต้องถือตามธรรมเนียมของไทย เมื่อพบผู้ใหญ่ต้องไหว้ และไหว้อีกครั้งเมื่อลากลับ

6. การส่งของและรับของจากผู้ใหญ่

6.1 เมื่อผู้รับยื่น ให้เดินเข้าไปใกล้ในระยะพอสมควรย่อตัวลงส่งของให้หรือรับของแล้วไหว้

6.2 การส่งของให้ผู้อาวุโส ถ้าผู้ส่งและผู้รับนั่งด้วยกัน ควรหันไปส่งต่ออย่างสุภาพอย่าข้ามผู้อื่น โดยเฉพาะศีรษะ เป็นของสูงไม่ควรล่วงเกินโดยการข้ามหรือจับเล่น ถ้าผู้อาวุโส นั่งเก้าอี้ ผู้ส่งของถือของในระดับเอวเดินเข้าไปให้ใต้ระยะพอสสมควร แล้วเดินเข้าเข้าไปนั่งพับเพียบยกมือไหว้เมื่อผู้ใหญ่รับของไปแล้ว ยกมือไหว้ระดับ 3 ค่อยยกมือไหว้ปลายนิ้วชี้จรดหว่างคิ้ว แล้วเดินเข้าถอยหลังกลับ ถ้าเป็นผู้อาวุโสมากให้ทำดังนี้คือของด้านมือขวา เดินเข้าไปให้ใต้ระยะพอสสมควร แล้วเดินทางเข้าไปเมื่อใต้ระยะก็นั่งพับเพียบ วางของไว้ทางขวามือ กราบดั่งมือ 1 ครั้ง ถ้าผู้ส่งและผู้รับนั่งเก้าอี้ด้วยกันควรหันไปส่งอย่างสุภาพอย่าส่งของข้ามผู้อื่น

7. การเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

7.1 เฝ้าฯ เมื่อเสด็จพระราชดำเนิน ขณะเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์ ใช้ยืนตรงถวายคำนับ หรือถอนสายบัว เสด็จพระราชดำเนินโดยลาดพระบาท ถ้ายืนเฝ้าฯ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินผ่านก็ถวายความเคารพ ถ้านั่งเฝ้าฯ เมื่อเสด็จมาใกล้ผู้เฝ้าฯ หมอบขณะเสด็จพระราชดำเนินผ่าน ก็ทูลความเคารพโดยการกราบหมอบอยู่จนเสด็จผ่านไปแล้ว จึงลุกขึ้นหรือจะ เพียงแต่กราบ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินผ่านเท่านั้น

7.2 เฝ้าฯ ในงานที่นั่งเก้าอี้หรือยืนเฝ้าฯ ในงานเฝ้าฯ ที่จัดเก้าอี้ให้นั่ง เมื่อแสดงพระราชดำเนินมาถึง ผู้เฝ้าฯลุกขึ้นยืนหันไปทางพระองค์ แล้วถวายคำนับ เมื่อเสด็จพระราชดำเนินผ่าน ถวายคำนับ ในกรณีที่มิบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี ต้องยืนจนจบเพลงแล้วถวายคำนับจึงนั่งลง

7.3 การเข้าเฝ้าฯรับพระราชทานของ ผู้เข้าเฝ้าฯกราบ คลานลงมือเข้าไปใกล้พระองค์ท่าน ระยะพอรับของได้ กราบถวายความเคารพ การเอางานแล้วรับพระราชทานของ จึงคลานถอยหลัง

พัว อนุรักษราชมณฑล (2526: 2-4) ได้กล่าวถึงมารยาทงามทางกายแบบไทย หอสรูปได้ดังนี้

1. การเดิน การเดินคืออยู่ในท่ายืน ก้าวขาตรงออกทีละข้างสลับกัน งอเข่า แล้ววางเท้าให้ตรงประดุจดั่งเดินบนกระดานแผ่นเดียว ควรเดินให้เรียบร้อย คึงศีรษะตรง ยึดตัว หองาม ไม่ส่ายตัว แขนแกว่งหองามไม่สูงจนนิ้วเกลียด ถ้าเดินเป็นหมู่ควรจะเหลียวดูรอ

เพื่อนที่ตามมาข้างหลัง ไม่เดินเร็วหรือช้าเกินไป เมื่อเดินกับผู้ใหญ่ต้องเดินสำรวจเยื้องห่างพอสมควร เมื่อเดินผ่านผู้เฒ่าผู้แก่ที่นั่งเก้าอี้ ควรก้มลงเล็กน้อย เดินให้เรียบร้อยไม่กรายเข้าไปใกล้จนเป็นที่น่ารังเกียจ

2. การรับของจากผู้ใหญ่ ควรแบมือออกรับ อย่าช่วยกระชากมาโดยแรง หรือถั่วเป็นของยาวควรแบมือรองรับของนั้น ถ้าเป็นของหนักก็ใช้มือทั้งสองรองรับของนั้นจากมือของผู้ใหญ่

3. การไหว้ เป็นประเพณีไทยโบราณ เป็นเรื่องเคารพแก่ผู้ควรเคารพ จึงควรเลือกใช้ให้เหมาะสมแก่กาลเทศะ

4. การยืน เป็นอิริยาบถที่ใช้กระดูกส่วนยาวของขาและหัวเข้าทุกส่วน เพื่อให้ศีรษะตั้งตรงน้ำหนักลงมาอยู่ที่ปลายเท้าทั้งสองข้าง

การเคารพในทำนุ

1. ยืนทำความเคารพเมื่อเห็นคน เชิญธงชาติ หรือได้ยินเสียงเพลงชาติ
2. ยืนทำความเคารพเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินผ่าน
3. ทุกครั้งที่ได้ยินเสียงเพลงสรรเสริญพระบารมีต้องหยุดยืนตรงหนึ่งอยู่กับที่จนกว่าจะจบเพลงเพื่อถวายความเคารพ และต้องถวายคำนับหรือยกมือไหว้เคารพเมื่อเพลงจบ

1.2.2 จรรยา มารยาททางวาจา

ชำนาญ นิสารัตน์ (2521: 87) อธิบายความหมายและลักษณะของจรรยา มารยาททางวาจาไว้ว่า จรรยา มารยาททางวาจา หมายถึง ความประพฤติที่เรียบร้อยทางการแสดงออกทางวาจาตามแบบไทย ได้แก่การมีวาจาสุภาพ เรียบร้อย ไม่พูดหยาบคาย ไม่พูดส่อเสียด ยุยงให้เขาแตกความสามัคคี พูดตรงกับความจริง พูดคำที่เป็นเครื่องสมานไมตรี พูดคำไพเราะ และมีประโยชน์

การแสดงจรรยา มารยาททางวาจา มีลักษณะดังนี้

1. การไม่กล่าวคำหยาบคายหรือไม่สุภาพ ทั้งในที่สาธารณะหรือในที่โหลวม
2. การไม่กล่าววาจาเท็จหรือพูดสองแง่สองมุม อันเป็นเหตุให้คนทั้งหลายคลายความเชื่อถือและนับถือ
3. การแสดงความคิดเห็น ควรใช้ความสุภาพ อ่อนโยนไม่ก้าวร้าวรุนแรง

4. การเป็นคู่สนทนาที่ดี คู่สนทนาที่ดีมิใช่จะเป็นผู้พูดอย่างเดียวหรือฟังอย่างเดียว จะต้องปฏิบัติให้พอดี คือรู้จักพูดให้ผู้ฟังพอใจ และเป็นนักฟังที่ดี

5. การกล่าวคำขอขอบคุณ เมื่อได้รับความเห็นใจช่วยเหลือจากผู้อื่น และกล่าวคำขอโทษ เมื่อทำผิดพลาดหรือต้องรบกวนผู้อื่น การลงท้ายประโยคคำพูดเมื่อกล่าวจบว่าครับ ค่ะ ของชายและหญิง เป็นมารยาทอันดีงาม เพื่อให้สำเนียงที่พูดมีความไพเราะมากขึ้น

6. การสำรวมวาจา ไม่พูดและหัวเราะเสียงดังจนเกินไป หรือพูดกลางหัวเราะกลาง

7. การไม่ใช้วาจาขูข่ม สบประมาทรุนแรง หรือพูดในเรื่องอันไม่ควรให้ผู้อื่น แคร่ร้ายหรือระหองระแหงกัน

1.3 ลักษณะของครอบครัวไทย

ครอบครัวจัดว่าเป็นสถาบันที่เก่าแก่ที่สุดและเป็นรากฐานของระบบสังคมทั้งหลาย ตามความหมายของสังคมวิทยา ครอบครัวประกอบด้วยบิดา มารดา บุตร รวมไปถึงญาติและผู้ทำหน้าที่อาศัยอยู่ด้วยกันในครอบครัว ครอบครัวไทยจึงมีทั้งครอบครัวชนบทอันเป็นครอบครัวระบบดั้งเดิม และครอบครัวเมืองหลวง อันเป็นครอบครัวสมัยใหม่หรือครอบครัวในระบบอุตสาหกรรม (บุญลือ วันทายนต์ 2526: 54)

เชิดชาย เหล่าท้าว (2519: 52) อธิบายลักษณะของครอบครัวไทยไว้ว่า ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ครอบครัวเกษตรกรรม มีจำนวน 80% ซึ่งอาศัยอยู่ในชนบท ครอบครัวชนบทของไทยจึงเป็นครอบครัวแบบดั้งเดิม มีลักษณะเป็นครอบครัวไทยแท้ ๆ ที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของสถาบันครอบครัวไทย อันเป็นวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอย่างหนึ่งของคนไทย ซึ่งปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นเวลานาน แต่เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมชีวิตในครอบครัวปัจจุบัน เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยก่อน ทั้งนี้เกิดจากการรับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา ทำให้สังคมชนบทมีแนวโน้มเป็นสังคมเมืองมากขึ้น และส่งผลถึงสถาบันครอบครัว อันทำให้ครอบครัวสมัยใหม่ เปลี่ยนแปลงไปจากครอบครัวแบบดั้งเดิม

1.3.1 ลักษณะของครอบครัวไทยแบบอนุรักษนิยม

ลักษณะของครอบครัวไทยแบบอนุรักษนิยมมีลักษณะพอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นครอบครัวที่รวมของบุคคลต่าง ๆ ในบ้านหรือบางที่เรียกว่าครอบครัวจุดเริ่มต้น ได้แก่บิดามารดา และลูก ๆ เรียกว่าครอบครัวเดี่ยว (Nuclear family)

รวมทั้งญาติพี่น้องและคนอื่น ๆ อยู่ด้วยครอบครัวไทยซึ่งเป็นครอบครัวที่ใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบท (เชิดชาย เหล่าหล้า 2523: 55)

สนิท. สมัยครุการ (2519: 28) ได้กล่าวถึงลักษณะของครอบครัวไทยแท้ๆ สรุปได้ว่า ตามเกณฑ์โดยทั่วไปครอบครัวไทยอาจจัดอยู่ในแบบที่เรียกว่าครอบครัวเนื้อแท้ หรือครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) ซึ่งประกอบด้วยพ่อแม่และลูก ๆ เท่านั้น แต่ในความเป็นจริง ครอบครัวของไทย ยังมักประกอบด้วยญาติพี่น้องคนอื่นอาศัยอยู่ด้วย (Extended Family) โดยเฉพาะญาติใกล้ชิดเช่นแม่ยายพ่อตา น้องภรรยา หรือน้องสามี ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ลักษณะของครอบครัวไทยของ ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2509: 69) ว่าครอบครัวไทยเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) นอกจากจะมีบิดามารดาและลูก ๆ แล้วยังมีคนอื่น ๆ มาอยู่ร่วมด้วย ซึ่งมักจะได้แก่ ญาติพี่น้องของคู่สมรสเอง

ลักษณะของครอบครัวจะมีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นมีสิทธิและหน้าที่ปฏิบัติต่อกัน และกันในหมู่ญาติพี่น้อง ดังนั้นความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติจึงเป็นไปอย่างแน่นแฟ้น อย่างไรก็ตาม ครอบครัวขยาย (Extended Family) ก็ใช้ว่าจะหมดไปเสียเลยทีเดียว คือยังมีครอบครัวลักษณะแบบนี้อยู่ แม้จะมีน้อยมากและไม่นิยมปฏิบัติ ซึ่งครอบครัวแบบขยายจะประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นครอบครัวเล็ก (Nuclear Family) ตั้งแต่ 2 ครอบครัวขึ้นไป และมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น โดยมีผู้อาวุโสสูงสุดมีอำนาจเหนือสมาชิกทุกคนในครอบครัว

2. ความสัมพันธ์ทางสายโลหิตผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น พ่อแม่ ลูกตลอดจนถึงหลาน มีความผูกพัน รักใคร่ติดต่อเยื้อนเยียนกันอยู่เสมอ พ่อแม่รักลูกและเอาใจใส่ทะนุถนอม ซึ่งปรากฏเสมอว่าในครอบครัวไทยพ่อแม่คอยติดตามเอาใจใส่ช่วยเหลือลูกอยู่ตลอดเวลา ลูกก็ติดพ่อแม่ไม่ค่อยจะยอมจากไปไกล และมักพึ่งพาอาศัยพ่อแม่ของตนอยู่เสมอ กล่าวกันว่าการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นการปล่อยให้เด็กเป็นอิสระรู้จักช่วยเหลือตัวเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่อยู่ในสังคมได้ในอนาคต (กรมวิชาการ 2524: 40)

ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2509: 74) ได้กล่าวถึงความผูกพันทางสายโลหิตของครอบครัวไทยว่า คนไทยมักมีความผูกพันทางสายโลหิต จะเห็นได้จากการจัดระบบความเป็นอยู่ในครอบครัว แม้จะย้ายครอบครัว ก็มักจะย้ายไปด้วยกันทั้งหมด หรือไม่ก็ตามไปอยู่ร่วมด้วยระยะหนึ่งตามระบบนี้

แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวทุกเพศทุกวัย จึงทำให้แตกต่างจากสังคมอื่น นั่นคือการอยู่ร่วมกันของสมาชิกครอบครัวทุกเพศทุกวัย ตามระบบนี้ทำให้ระบบสังคมไทย ไม่จำเป็นต้องมีสถานสงเคราะห์คนชรา เช่น ประเทศตะวันตก ความคิดเห็นอีกด้านหนึ่งคือ ค่านิยมในศาสนา วัฒนธรรม จารีตประเพณี ซึ่งถือว่ามียุติผลต่อระบบครอบครัวไทยมาก เนื่องจากได้รับการถ่ายทอดอบรมสั่งสอน มาให้ตระหนักในคุณค่านี้ จึงทำให้คิดเป็นคนหัวโบราณ ตามระบบนี้จะพบเห็นเสมอในสังคมชนบท ที่ประชาชนเป็นคนมักน้อย สันโดษ มีชีวิตไปวัน ๆ หนึ่งเท่านั้น โดยให้ระบบการดำเนินชีวิตแขวนอยู่กับโชคชะตา ตามความเชื่อของคน อย่างไรก็ตามครอบครัวไทย ก็ความรักใคร่ และช่วยเหลือกัน ของบรรดาผู้คนในครอบครัวเป็นเรื่องสำคัญ ร่วมมือกันตามหน้าที่ และช่วยเหลือกันตามความจำเป็นด้วยความเห็นอกเห็นใจ

3. ชายเป็นใหญ่กว่าหญิง เป็นครอบครัวที่ถือว่าบิดาเป็นใหญ่ (เป็นผู้นำ) หรือสามีมีอำนาจ สามีมีหน้าที่เลี้ยงดูภรรยาและบุตร มีอำนาจในการจัดการทรัพย์สินทุกอย่างในครอบครัว รวมทั้งภรรยาจะใช้นามสกุลของสามี ลูกที่เกิดมาก็ต้องใช้นามสกุลของบิดาด้วย (สุหัตตรา สุภาพ 2526: 86, ไพฑูรย์ เครือแก้ว 2509: 67)

4. เคารพเชื่อฟังตามลำดับอาวุโส ครอบครัวไทยย้ำในเรื่องอาวุโส โดยน้อมต้องเคารพที่ บ้า น้า อา โดยเฉพาะพ่อแม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นการย้ำเรื่องวัยวุฒิ ซึ่งมีมากในสังคมชนบท ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวชนบทส่วนใหญ่ไม่กล้าเสนอความคิดริเริ่มที่มีเหตุผลที่เป็นการขัดขวางประสงค์ของผู้ใหญ่ ส่วนใหญ่จึงไม่กล้ารับของใหม่ที่คิดไปกว่าที่เคยพบเคยเห็นและเคยทำมา ครอบครัวไทยมักจะมีญาติอาวุโสอยู่ด้วย หรืออยู่ใกล้เคียงเป็นส่วนใหญ่ เด็กไทยที่เกิดมาส่วนมากจึงมักจะถูกเลี้ยงดูและได้รับการอบรมจากญาติพี่น้อง ญาติเหล่านี้จึงมียุติผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กไทยด้วยไม่น้อย (สนธิ สมัยการ 2519: 24, สุหัตตรา สุภาพ 2526: 86)

นอกจากนี้ไพฑูรย์ เครือแก้ว (2509: 67) เน้นว่าประเพณีไทยถือว่าเรื่องอาวุโสสำคัญมาก ผู้มีอาวุโสน้อยกว่าฟังเคารพเชื่อฟังผู้มีอาวุโสมากกว่า ตามระบบนี้ทำให้คนไทยไม่ค่อยมีความคิดริเริ่ม มักจะเชื่องช้าและไม่ค่อยชอบแสดงความคิดเห็นอะไร

5. ทุกคนในครอบครัวให้ความร่วมมือกัน ครอบครัวของไทยนั้นถือความรักใคร่ และช่วยเหลือด้านของบรรดาผู้คนในครอบครัว เป็นเรื่องสำคัญ ทุกคนจะต้องช่วยกันทำงานเท่าที่จะช่วย

ไทยทั้งในรูปหน้าที่และความร่วมมือตามหน้าที่ทั้งนี้ เพื่อชีวิตส่วนใหญ่ของครอบครัว รวมทั้งการช่วยเหลือเพื่อนบ้าน เมื่อมีความจำเป็นและต้องการความช่วยเหลือด้วยความเห็นอกเห็นใจ ในครอบครัวชนบทไทย ลูก ๆ จะช่วยเหลือพ่อแม่ทำงานและการเกษตรกรรมอื่น ๆ จนกว่าจะโต และมีครอบครัว หรือบางครั้งลูกหลานจะมีครอบครัวแล้วก็ตามจะช่วยพ่อแม่และเลี้ยงพ่อแม่ต่อไป จนแก่เฒ่า (ไพฑูริย์ เครือแก้ว 2509: 94, เชิดชาย เหล่าหล้า 2519: 56)

6. เด็กได้รับความรักความอบอุ่น สุพัตรา สุภาพ (2526: 88) ได้อธิบายความสัมพันธ์ของพ่อแม่ที่มีต่อลูกในครอบครัวไทยไว้ดังนี้

6.1 พ่อแม่มักจะรักลูก จึงอยากให้ลูกได้ดีและพยายามเลี้ยงอย่างดีที่สุด พยายามประดับประดาปกป้องให้อยู่อย่างปลอดภัย และมั่นคงเมื่อมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น พ่อแม่ มักห่วงใยคอยช่วยเหลือ ช่วยแก้ไขให้ลูกเสมอ

6.2 พ่อแม่จะเอาใจใส่ ดูแลลูกในทุก ๆ ด้าน จะให้ความปลอดภัยแก่ลูกจนสามารถเติบโตเลี้ยงตัวเองได้ นั่นคือพ่อแม่ ทุกคนจะยอมเสียสละความสุขส่วนตัว เพื่อให้ลูก ๆ ทุกคนมีความสุขตลอดจนส่งเสียให้ได้รับการศึกษาตามอัธยาศัยของตน

6.3 เด็กได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว ซึ่งมักจะทำกิจกรรมร่วมกัน พบปะพูดคุยพักผ่อนร่วมกันทำให้เกิดความใกล้ชิดและผูกพันกันในครอบครัว

ไพฑูริย์ เครือแก้ว (2509: 102) เสนอว่าการเอาใจใส่ต่อเด็กมากเกินไปนี้อาจทำให้เกิดผลเสียแก่เด็กได้ นั่นคือ

ก. ทำให้เด็กไม่รู้จักโตและเอาตัวไม่รอด เมื่อขาดผู้ดูแลเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือ อันเป็นเหตุทำให้ขาดความรับผิดชอบ

ข. ไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ข้อนี้อาจจะเกิดจากความเคยชินที่มีคนคอยช่วยเหลือตลอดมาก็ได้

7. นับถือขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด ประเพณีไทยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น วันเข้าพรรษา วันสงกรานต์ มีการอวยพร รดน้ำผู้ใหญ่ พุทธศาสนาเป็นชีวิตจิตใจของคนไทย วิธีชีวิตของคนไทยเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ดังจะพบว่ากิจกรรมต่าง ๆ เช่น การบวช การแต่งงาน การทำบุญอายุ ได้นำเอาพุทธศาสนาเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งสิ้น (จรัญ พรหมอยู่ 2526: 95)

1.3.2 ลักษณะของครอบครัวไทยแบบสมัยใหม่

เนื่องจากความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และอุตสาหกรรม ทำให้ครอบครัวได้รับอิทธิพลจากผลของความเจริญทางนี้ด้วย จึงเกิดความเปลี่ยนแปลงภายในครอบครัวขึ้น บุญลือ วันทายนต์ (2526: 88-89) ได้กล่าวถึงลักษณะครอบครัวไทยแบบสมัยใหม่ คือ

1. เป็นครอบครัวสมัยใหม่ (Modern Family) ซึ่งแยกออกมาจากระบบครอบครัวขยาย (Extended Family) ไปสู่สภาพครอบครัวเล็ก (Nuclear Family) ซึ่งเป็นไปตามความเจริญของระบบสังคม

2. ความผูกพันระหว่างสมาชิกของครอบครัวเสื่อมคลายลง ทั้งนี้เนื่องจากความสัมพันธ์แบบปรนุนิยมระหว่างสมาชิกของครอบครัวแบบนี้ จะลดความสำคัญลง เนื่องจากความใกล้ชิดระหว่างสมาชิกของครอบครัวต่างเห็นต่างกัน โดยอิทธิพลความเจริญทางเศรษฐกิจ นั่นคือสมาชิกต่างต้องไปประกอบธุรกิจการงานภายนอกบ้านมากขึ้น จะทำให้ความใกล้ชิดภายในครอบครัวระหว่างบิดามารดา บุตรธิดา ซึ่งเป็นสมาชิกครอบครัวห่างหายไป

3. สมาชิกในครอบครัวมีอิสระมากขึ้น โดยหญิงชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเศรษฐกิจภายในครอบครัวเป็นไปในลักษณะสหกรณ์ คือต่างคนต่างเป็นแหล่งทรัพยากร และต่างช่วยกันหา มาจุนเจือครอบครัว และมีผลประโยชน์ในทรัพย์สินที่หา

4. นิยมความสะดวกสบายต่าง ๆ มาสนองความต้องการของการดำรงชีพ จึงต้องหาสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาบำรุงครอบครัว อันเป็นเหตุที่ให้สมาชิกของครอบครัวไม่ค่อยได้พึ่งพาอาศัยกัน และดูเป็นหมดความสำคัญลงไป ถือเป็นค่านิยมทางสังคมอีกด้วย และข้อนี้เองที่ทำให้ครอบครัวเป็นตัวของตัวเอง จนขาดความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน

5. มีการไปประกอบอาชีพนอกบ้านมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการดำรงชีพในสังคมอุตสาหกรรม มักคำนึงถึงค่านิยมทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมเอกัตภาพส่วนบุคคลมากขึ้น อันถือเป็นอิสระในการประกอบอาชีพด้วย

6. มีองค์การและสถาบันต่าง ๆ เช่นทางศาสนา สมาคม เป็นต้น มาทำหน้าที่ทางสังคมแทนครอบครัว เช่น การศึกษา การจัดสถานรับเลี้ยงเด็ก เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากครอบครัวไม่สามารถจัดบริการแก่สมาชิกครอบครัวของตนเองได้ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยองค์การและสถาบันต่าง ๆ จัดบริการให้

7. เนื่องจากการศึกษาชีวิตต้องคว่ำ เครียดอยู่กับการประกอบอาชีพ คับขัน ประกอบกิจประจำวัน เพื่อความอยู่รอดของสมาชิกครอบครัว โอกาสที่จะสังสรรค์กับสมาชิกครอบครัวไม่ค่อยจะมี สุขภาพจิตของคนในสังคมประเภทนี้มักจะเสื่อมลงไป จึงจำเป็นต้องพึ่งสถานเริงรมย์ต่าง ๆ อันจัดเป็นสันทนาการเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดอย่างหนึ่ง เช่น สถานมหรสพ สถานพักผ่อนนอกบ้าน

8. ครอบครัวประเภทนี้ สมาชิกมักให้ความเข้าใจงานสังคมนอกบ้านมากกว่าในบ้าน แม้กระทั่งแม่บ้าน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัวโดยตรง ก็เช่นกัน ทั้งนี้เพื่อต้องการการเปลี่ยนแปลงการปะทะสังสรรค์ (Interaction) กับสังคมอื่น แต่อย่างไรก็ดีระบบนี้ปรากฏสำหรับแม่บ้านผู้ต้องสัมพันธ์กับสังคมอื่นเท่านั้น

9. ลดค่านิยมทางศาสนา วัฒนธรรม จารีตประเพณี อันเป็นพฤติกรรม ของสังคมสมัยดั้งเดิมลง เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องล้าสมัย ทั้งนี้เพราะสามารถช่วยตัวเองได้ดีขึ้น และมองเห็นความเป็นไปต่าง ๆ ของสังคมได้ดีขึ้น จึงทำให้ลดความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม จารีตประเพณีลง โดยหันมาสร้างสมความเป็นโลกีย์วิสัยมากขึ้น

เมื่อความเจริญทางเทคโนโลยีจากวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในสังคมมากขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงของสถาบันครอบครัว ทำให้บทบาทหน้าที่ของครอบครัวอันมีมาแต่เดิมลดน้อยลง ซึ่ง บุญลือ วันทายนต์ (2526: 27) ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่าครอบครัวมีขนาดเล็ก (Nuclear Family) สมาชิกมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อน ภรรยาไม่เสรีภาพมากขึ้น โดยสามารถประกอบธุรกิจส่วนตัวได้โดยไม่ต้องรับรู้อิทธิพลจากสามี ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และความมีเอกภาพเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ภายในครอบครัวอ่อนลง เพราะทุกคนต่างมีอิสระ ขึ้นกับตนเอง เป็นสำคัญ ดังนั้นความผูกพันทางอารมณ์ โดยใกล้ชิดกับสมาชิกเหมือนครอบครัวในสมัยดั้งเดิมจึงลดน้อยลงด้วย กลุ่ม เครือญาติ บิดามารดา ซึ่งเคยมีบทบาทในการให้การศึกษอบรมเลี้ยงดูแก่สมาชิกในครอบครัว เกิดเปลี่ยนแปลงโดยมีองค์การ หรือสถาบันต่าง ๆ มาสร้างอิทธิพลทำหน้าที่แทนครอบครัว เช่น สถาบันทางการเมือง การศึกษา เป็นต้น ทำให้สมาชิกผู้สูงอายุในครอบครัวได้รับการเอาใจใส่น้อยลง

ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของครอบครัวในปัจจุบันคือความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา การเปลี่ยนแปลงหลายอย่าง ในสังคมทำให้โอกาสที่สามีภรรยาจะขัดแย้งกันมีมากขึ้น สามีภรรยาได้รับการอบรมมาคนละแบบที่ให้มีคุณค่านิยมในเรื่องต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน การย้ำความเป็นอิสระ และความเป็นตัวของตัวเองในสังคมสมัยใหม่ ที่ทำให้คนขาดความอดทนในการปรับตัวเข้าหากัน นำไปสู่ความแตกแยกของครอบครัวได้ (ประเสริฐ แยมกลิ่นพูน 2523: 9)

ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้อง สมัยก่อนชีวิตของคนมีความเกี่ยวข้องอยู่มากกับญาติพี่น้อง สังคมย้ำภาระผูกพันและความช่วยเหลือกันระหว่างญาติพี่น้อง ซึ่งมีผลคือทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกมั่นคงทางจิตใจและมีผู้ช่วยเหลือในการประกอบอาชีพการงานและในเวลาตกทุกข์ได้ยาก อย่างไรก็ตาม สังคมปัจจุบันโดยเฉพาะสังคมในเมือง ถือเป็นหลักว่าการช่วยเหลือญาติพี่น้องมีความสำคัญน้อยกว่าการทำหน้าที่และระเบียบกฎหมาย และยิ่งความคิดในเรื่องประชาธิปไตย และการสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับสังคม การช่วยเหลือกันระหว่างญาติพี่น้องจึงลดน้อยลงไป เฉพาะญาติพี่น้องที่ใกล้ชิดกันจริง ๆ โดยเฉพาะการพบปะกันระหว่างญาติพี่น้องทั้งหมด จนเกิดขึ้นต่อเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญเท่านั้น เช่น มีคนตายหรืองานแต่งงาน เกิดขึ้นในครอบครัว แนวโน้มเช่นนี้ได้เกิดขึ้นแล้วในสังคมตะวันตกและคาดว่าจะเกิดขึ้นในสังคมไทย เช่นเดียวกัน ถ้าชีวิตความเป็นอยู่แบบเดี่ยวได้ขยายออกไปมากขึ้น (สนธิ สัมครการ 2519: 43)

ชีวิตในครอบครัวปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปมาก พ่อแม่ลูกไม่ค่อยมีโอกาสรักใคร่สัมพันธ์กันเหมือนสมัยก่อน ความเคารพนับถือผู้ใหญ่ และนุ้ยย่าตายายลดลงไปทั้งนี้เพราะค่าครองชีพสูงขึ้น ทำให้แม่ต้องออกทำงานนอกบ้านช่วยหารายได้ให้แก่ครอบครัว แล้วทิ้งไว้กับบ้านโดยมีญาติ ลูกที่โตแล้วหรือคนรับใช้คอยดูแลลูกที่ยังเล็ก หน้าที่ในการให้การอบรมสั่งสอนลูกจึงลดลง ความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูกไม่แน่นแฟ้นเหมือนอย่างแต่ก่อน หน้าที่สำคัญของครอบครัวในการให้การศึกษอบรมจึงเปลี่ยนไป มีสถาบันทางสังคมอื่น ๆ ตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวแทน ได้แก่สถาบันรับเลี้ยงเด็ก เติร์ชมอนูบาล ฯลฯ เมื่อแม่ต้องมีอาชีพนอกบ้านแล้ว การหุงหาอาหาร สำหรับครอบครัวจึงลดลง อาศัยอาหารสำเร็จรูปมากขึ้นหรือการออกไปรับประทานอาหารนอกบ้าน (วีระ บำรุงรักษ 2528: 40)

สภาวะการ เศรษฐกิจและสังคมที่เต็มไปด้วยการแข่งขันเพื่อความอยู่รอด ที่ให้สมาชิกในครอบครัวแต่ละคนมีภาระกิจที่ต้องกระทำเพิ่มมากขึ้น โอกาสหรือเวลาของการอยู่พร้อมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวมีน้อยลง เพราะพ่อแม่ต่างต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ส่วนลูก ๆ

ต้องไปโรงเรียน นอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวยังต้องไปงานสังคมอื่น ๆ อีก เช่น งานเลี้ยง งานศพ ฯลฯ โอกาสที่จะพบปะกันก็น้อยลงไปอีก จึงทำให้ความผูกพันในครอบครัวลดลง ครอบครัวจึงไม่มั่นคงอย่างแต่ก่อน (กรมวิชาการ 2522: 184)

1.4 การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทย

เด็กที่เกิดมาจะต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้เรียนรู้บรรทัดฐานและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ใช้อยู่ในสังคม โดยเกิดขึ้นทั้งตั้งใจและไม่ตั้งใจ เช่น การอบรมสั่งสอนโดยพ่อแม่ และครูอาจารย์ หรืออาจเรียนรู้เอาอย่างจากการกระทำของเพื่อนฝูง หรือตัวละครที่เผยแพร่ทางสื่อมวลชน

สุพัตรา สุภาพ (2522: 28-92) ได้อธิบายถึงเรื่องนี้ว่าครอบครัวเป็นสิ่งเบื้องต้นที่สำคัญที่สุดที่เด็กจะต้องประสบ โดยพ่อแม่จะมีอิทธิพลต่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมต่าง ๆ แก่เด็ก เพราะเป็นการอบรมที่ใกล้ชิดและมีความผูกพันกันอย่างลึกซึ้งและมีอิทธิพลต่ออารมณ์ ทัศนคติ และแบบความประพฤติแก่เด็กเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ได้กล่าวถึงกลุ่มเพื่อน (Peer Group) และโรงเรียน (Schools) คือบุคคลจะได้รับการอบรมจากกลุ่มเพื่อนที่อายุเท่า ๆ กันหรือมากกว่า ซึ่งกลุ่มเพื่อนจะเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมากที่สุดเอาเพื่อนเป็นแนวทางในการปฏิบัติ คุณค่าของคนสมัยใหม่ชอบทำอะไรเป็นที่ยอมรับของคนอื่น และคุณค่าที่สำคัญที่สุดคือคุณค่าของกลุ่มเพื่อน เช่น การสังคมในกลุ่มเดียวกัน แสดงถึงการมีความคล้ายคลึงกัน มีความร่วมมือ และสามารถเข้ากับคนอื่นได้ ส่วนโรงเรียนก็เป็นสถานที่ให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ อย่างเป็นทางการและให้เด็กมีโอกาสได้สมาคมกับเพื่อนฝูง จึงสรุปได้ว่าสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อบุคคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดของเด็ก แต่สิ่งที่ใกล้ชิดและมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุดคือครอบครัว

1.4.1 การอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวแบบอนุรักษนิยม

สนิท สมัยकरण (2519: 30) ได้อธิบายถึงความสำคัญของครอบครัวไทยต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กพอสรุปได้ว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญมากในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญมากต่อการเสริมสร้างบุคลิกของสมาชิกผู้ใหญ่ในสังคมรวมทั้งแบบแผนเกี่ยวกับระบบเครือญาติ ซึ่งสมาชิกของครอบครัวในแต่ละสังคม ถือเป็นธรรมเนียมประเพณีในการปฏิบัติ สิ่งที่ย่อมจะมีอิทธิพลแนวการสอนอบรมสมาชิกผู้ใหญ่ของครอบครัวไทย ย่อมต้องพึงพาอาศัยญาติผู้ใหญ่ที่มีความ

ใกล้ชิดช่วยอบรมเลี้ยงดู อิทธิพลของญาติผู้ใหญ่ใกล้ชิดจึงมีต่อเด็กมาก นอกจากนั้นวัฒนธรรมในการอบรมเลี้ยงดูของเด็กแต่ละสังคมก็มีส่วนอยู่ไม่น้อยต่อการเสริมสร้างบุคลิกภาพของเด็ก การอบรมในเรื่องกิจกรรมายาทและค่านิยมที่สังคมถือว่าเป็นสิ่งที่ตั้งงามทั้งหลายด้านโดยที่วัฒนธรรมเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กของแต่ละสังคม แตกต่างกันอย่างออกไป จึงเป็นผลให้บุคลิกภาพของผู้ใหญ่ในแต่ละสังคม แตกต่างกันอย่างออกไปด้วย ลักษณะที่แตกต่างกันอย่างออกไปของสมาชิกผู้ใหญ่ในแต่ละสังคม หรือแต่ละชนิตนั้น นักมนุษยวิทยาบางคนนิยมเรียกว่า "ลักษณะประจำชาติ" ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยซึ่งก่อให้เกิดมีบุคลิกภาพแบบไทยขึ้นมา ซึ่งพิจารณาถึงครอบครัวไทยเป็น 2 ลักษณะ คือ ครอบครัวชาวไร่ชาวนา (Peasant Family) หรือครอบครัวชนบท และครอบครัวเจ้านายผู้ดีเก่า (Old Family)

นอกจากนี้สนธิ สัมครการ 2519: 36 ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวทั้ง 2 ลักษณะว่าการอบรมกิจกรรมายาทและความรอบรู้อย่างอื่น ๆ สำหรับครอบครัวชาวไร่ชาวนามีที่เข้มงวดและเน้นมากคือ เรื่องการสอนในเรื่องการเคารพผู้ใหญ่ อ่อนน้อมต่อผู้มีอำนาจ รู้จักบุญคุณบิดามารดา เคารพครูบาอาจารย์และความรู้ในเรื่องทางศาสนาซึ่งส่วนใหญ่ก็ได้มาจากประสบการณ์ในการที่ได้ไปทำบุญ ไปวัดกับบิดามารดาและญาติของตน เป็นสำคัญ มากกว่าได้มาจากการอบรมสั่งสอนอย่างเป็นทางการ เมื่อโตขึ้นเด็กชายก็ออกไปช่วยพ่อแม่เลี้ยงวัวควายทำไร่ไถนา ส่วนเด็กหญิงก็จะอยู่บ้านช่วยแม่ทำงานบ้าน เลี้ยงน้องและทำครัว สรุปได้ว่าครอบครัวชาวไร่ชาวนามีวิธีการเลี้ยงดูและอบรมเด็กไม่มีพิธีรีตองและไม่เข้มงวดมากนัก ส่วนใหญ่มักเน้นหนักเฉพาะ เรื่องการปฏิบัติต่อญาติมิตรผู้มีอำนาจผู้มีพระคุณ และพระสงฆ์ หรือพุทธศาสนา เป็นสำคัญ

สำหรับครอบครัวเจ้านายและตระกูลผู้ดีเก่ามีสิ่งที่แตกต่างไปจากครอบครัวชาวไร่ชาวนาอย่างสำคัญคือ

1. มีการเข้มงวดพิถีพิถันในเรื่องการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับกิจกรรมายาทของผู้ดีมากขั้น
2. มีการให้การศึกษาแก่เด็กชายเพื่อให้ได้สืบตระกูลเป็นเจ้านายหรือขุนนางต่อไป
3. มีการให้ความสำคัญแก่เด็กมากกว่าครอบครัวชาวไร่ ชาวนา คือ มักจะถือว่าลูกเป็นทรัพย์มีค่ายิ่ง ควรแก่การทะนุถอมไว้มากกว่าจะใช้ทำงาน ซึ่งเป็นเหตุให้เด็กกลายเป็นคนหลงคน หรือเห็นแก่ตนอย่างยิ่ง เมื่อเติบโตใหญ่ขึ้นไป

ส่วน เด็กหญิงมักจะถูก เก็บอยู่แต่ในอาณาบริเวณบ้าน ไม่นิยมให้การศึกษาสูงและมักจะทนุถนอมพิเศษมากกว่าเด็กชายอย่างไรก็ดี สตรีก็มีบทบาทในสังคมมากขึ้น แต่ส่วนใหญ่ก็ยังเป็นข้างเท้าหลังอยู่ ดวงเดือน พันธุ์มานาวิน และจรรยา สุวรรณทัต แห่งสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ (2524: 16-17) ได้กล่าวถึงครอบครัวที่ในเมืองก็ดี จะมีแบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่แสดงการยึดหยุ่นและความอบอุ่นอย่างมาก จากการวิจัยเรื่องอิทธิพลของสังคมต่อพัฒนาการเด็กในชนบทภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคใต้ ล้วนแต่แสดงให้เห็นว่าเด็กในแต่ละหมู่บ้านต่างได้รับความเอาใจใส่เลี้ยงดูจากครอบครัวอย่างอบอุ่น และเรียนรู้คุณธรรมต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่ ความเมตตากรุณา ความไม่ก้าวร้าวและการเคารพนับถือ เชื่อฟังพ่อแม่ และผู้ใหญ่อื่น ๆ ทั้งโดยการสอนจากพ่อแม่และการปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อของบรรพบุรุษ

ดวงเดือน พันธุ์มานาวิน และ จรรยา สุวรรณทัต (2524: 16-17) แห่งสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้กล่าวถึง ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับแบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวไทย ว่าในสมัยโบราณ ครอบครัวไทยได้ให้ความสำคัญต่อบิดาในฐานะ เป็นหัวหน้าของครอบครัว ซึ่งมีลักษณะโครงสร้างแบบอิตาเลียนโดย คือ ให้อำนาจสิทธิขาดแก่หัวหน้าแต่ผู้เดียว แต่ต่อมาลักษณะครอบครัวดังกล่าวได้เปลี่ยนมาเป็นลักษณะที่ให้สมาชิกของครอบครัวได้มีส่วนร่วมในการปกครอง เนื่องด้วยลักษณะของครอบครัวไทยแต่เดิมที่ให้สามีเป็นผู้นำและมีสิทธิขาดแต่ผู้เดียว ค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นให้ทั้งสามีและภรรยาเป็นเพื่อนกันยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีทั้งสามีและภรรยาเป็นผู้อำนวยการรายได้ ฝ่ายสามีก็จะเข้ามามีส่วนในการรับผิดชอบต่อกิจการของบ้านและครอบครัว ซึ่งรวมทั้งการช่วยอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ลักษณะครอบครัวไทยในปัจจุบันเป็นประชาธิปไตยขึ้น กล่าวคือ หน้าที่ของภรรยาที่มีต่อบุตร สามีและครอบครัวเป็นไปอย่างผสมกลมกลืนกับหน้าที่ของสามีที่พึงมีต่อบุตร ต่อภรรยาและครอบครัว แต่การเปลี่ยนแปลงนี้ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในครอบครัวคนชั้นกลางและชั้นสูงในเมือง ส่วนครอบครัวคนที่อยู่ในฐานะ เศรษฐกิจสังคมต่ำหรือในชนบท แม้ภรรยาจะเป็นผู้มีส่วนในการหารายได้เพิ่มเติมให้แก่ครอบครัว ก็ยังคงเป็นผู้ต้องทำงานหนักในการดูแลบ้าน เลี้ยงดูลูกและครอบครัวมากกว่าสามี ซึ่งยังคงมีความเป็นหัวหน้าหรือ เป็นผู้นำของครอบครัว และมักไม่ยินยอมรับภาระแบ่งเบางานในบ้านจากภรรยาเท่าที่ควร

1.4.2 การอบรม เลี้ยงดู เด็กในครอบครัวแบบสมัยใหม่

สนธิ สัมครการ (2519: 98) ได้อธิบายถึงการอบรม เลี้ยงดู เด็กในครอบครัวแบบสมัยใหม่ว่าครอบครัวชั้นกลาง ซึ่งถือเป็นตัวแทนของครอบครัวสมัยใหม่ ซึ่งนับวันถ้ามีจำนวนมากขึ้นส่วนหนึ่งของครอบครัวชนชั้นกลางได้กลายมาจากครอบครัวชาวไร่ชาวนา คือ บรรพบุรุษได้เป็นชาวไร่ชาวนามาก่อนแต่ตนได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและได้รับราชการหรือทำงานมีรายได้เป็นรายเดือนค่อนข้างสูง และอีกส่วนหนึ่งได้กลายมาจากตระกูลผู้ดีเก่าและเจ้านายดั้งเดิม ซึ่งแปรสภาพไปเพราะสภาวะทางสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป อย่างไรก็ตาม มีอยู่ไม่น้อยเหมือนกันที่ครอบครัวชนชั้นกลางได้กลายมาจากครอบครัวคนจีนซึ่งอพยพ เข้ามาตั้งถิ่นฐานและค้าขายอยู่ในเมืองไทย และต่อมาได้กลายเป็นคนไทยที่สุด การเลี้ยงดูและอบรม เด็กของครอบครัวชนชั้นกลางที่แตกต่างไปจากครอบครัวชาวไร่ชาวนา และครอบครัวผู้ดีเก่าอย่างสำคัญประการหนึ่งก็คือ การเน้นในเรื่องความสามารถในการศึกษา และการทำงานของเด็ก ๆ ของตน ทำให้เด็ก ๆ ของครอบครัว เหล่านี้มีทักษะในการแข่งขันมากกว่าเด็กในครอบครัวแบบอื่นสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ บางส่วนอาจกล่าวได้ว่าสืบเนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตก ครอบครัวแบบนี้จะเน้นให้เด็กได้เป็นตัวของตัวเอง มีความคิดแบบประชาธิปไตย ยึดถือให้พึ่งตนเองมากที่สุด เน้นความเป็นอิสระและความเป็นตัวของตัวเอง

ประ เสริฐ แยมกลิ่นพุ้ง (2523: 8) ได้กล่าวถึงการอบรม เลี้ยงดู เด็กในครอบครัวไทยที่เปลี่ยนแปลงไปดังนี้ ครอบครัวไทยยังไม่ค่อยย้าความสำคัญของการอบรม เด็กให้มีความเป็นตัวของตัวเอง และกล้าแสดงความคิดเห็น ตามประเพณีเดิมของไทยย้าความแตกต่างระหว่างผู้น้อย ผู้ใหญ่ และการเชื่อฟังอำนาจเพราะฉะนั้น การอบรม เด็กของไทย จึงย้าการ เชื่อฟังผู้ใหญ่ โดยปราศจากการโต้แย้งใด ๆ ทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของการยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้การอบรม เลี้ยงดู เด็กในครอบครัวไทยเปลี่ยนแปลงไป การนำเอาวิธีการของต่างประเทศมาใช้ทั้งหมด ในทันทีทันใดอาจไม่เหมาะสม เพราะสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในสังคมไทย และคุณค่าบางอย่างของคนไทย ไม่เหมือนกับในต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น การอบรม เด็กให้รู้จักความเป็นอิสระ และความเป็นตัวของตัวเองแบบในประเทศตะวันตกนั้น เราจะต้องมีวิธีการของเราเอง กล่าวคือพ่อแม่ ยังจะต้องควบคุมและใช้อำนาจอยู่บ้าง ไม่ใช่ปล่อยให้เสรี ให้เด็กทำทุกสิ่งตามใจชอบ และเรียนรู้ความผิดพลาดต่าง ๆ โดยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคม

ปัจจุบันมีสิ่งเข้ายวนให้เด็กโตเร็วเกินอายุ และหลงใช้ชีวิตในทางที่ผิดมากมายหลายอย่าง และผู้ใหญ่ในสังคมบางคน ก็มักจะทำตัวอย่างไม่ดีให้เด็กเห็น พ่อแม่จึงจำเป็นต้องวางแนวทางและควบคุม ความประพฤติของลูกให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมต้องการ มิฉะนั้นแล้วปัญหาวัยรุ่นจะเพิ่มมากขึ้นอย่างแน่นอน แสดงให้เห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูเด็กในครอบครัว มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับชีวิตด้านต่าง ๆ ของสังคม ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สุดของสังคม การเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ของครอบครัว จะกระทบกระเทือนสถาบันทั้งหมดของสังคม

2. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยภายในประเทศ

วิรุทธ วิเชียรโชติ (2511: 114) ได้รายงานการวิจัยเรื่อง "ความเกรงใจในคนไทย" ซึ่งความแตกต่างของฐานะและบทบาทของบุคคลในสังคมไทยโดยใช้วิธีวิเคราะห์จากคำสรรพนามที่ใช้ในการติดตามสัมพันธ์กัน ผลปรากฏว่า สิ่งที่ได้รับค่าสูงสุดในการกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือ ความสุภาพเป็นเบื้องแรก เด็กไทยจะถูกสอนให้เป็นคนเรียบร้อย ซึ่งหมายถึงสุภาพมีความประพฤติเหมาะสมในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น สำหรับบุคลิกลักษณะที่ได้รับค่านิยมในการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลในอันดับ รองลงมา คือ การเคารพฐานะของบุคคล กับการเคารพในอำนาจของบุคคลตามลำดับ วิรุทธ วิเชียรโชติ ได้ยกคำกล่าวเกี่ยวกับค่านิยมของคนไทย ซึ่งอาจารย์ชาวต่างประเทศที่เข้ามาสอนหนังสือในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในประเทศรายหนึ่ง ได้กล่าวไว้ในรายงานการวิจัย คำกล่าวนั้นคือ "การได้รับอภิสิทธิ์ของอำนาจ เป็นยอดปรารถนาในระบบค่านิยมไทย" ท้ายที่สุดได้สรุปการวิจัยไว้ว่า ความสัมพันธ์นี้อาจจะเป็นผลให้ได้โครงสร้างทางสังคมไทยเป็นสังคมแห่งระเบียบ ประเพณี และการนับถืออำนาจ (Traditional and Authority in Nature Society)

นิภา พงศ์วิรัตน์ (2520: 112-118) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาทางสังคมของเด็กวัยรุ่นตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในสวนกลาง" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาปัญหาด้านการเมือง ศาสนา วัฒนธรรม และสัมพันธ์ภาพของเด็ก วัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมในสวนกลาง กลุ่มประชากรที่ศึกษา เป็นนักเรียนชาย-หญิงอายุ 13-16 ปี จำนวน 316 คน ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ปีการศึกษา 2519 ในโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 9 โรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัด
ในภาคกลาง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง มีลักษณะเป็นคำถาม
แบบมาตราส่วนประเมินค่า ผลการวิจัยพบว่าเด็กวัยรุ่นตอนต้น มีปัญหาด้านการเมือง ศาสนา
และวัฒนธรรมมากเป็นอันดับ 1 ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลภายนอกมาเป็นอันดับ 2 ด้านสัมพันธภาพ
กับบุคคลภายในครอบครัวเป็นอันดับ 3 ด้านเศรษฐกิจและการศึกษาเป็นอันดับสุดท้าย และพบว่า
ปัญหาที่เด่นที่สุดคือ ไม่ชอบทำตามความคิดเห็นของผู้ใหญ่ เพราะผู้ใหญ่ไม่ฟังความคิดเห็นของเด็ก
ไม่กล้าแสดงออกเพราะขาดประสบการณ์ อยากให้วัฒนธรรมไทยคงอยู่แต่ไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไร
ไม่ทราบว่าวัฒนธรรมตะวันตกคืออะไร และทำให้เกิดความเสียหายแก่วัฒนธรรมไทยอย่างไร

กอบแก้ว สิงห์ดี (2521: 48) ได้ศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นของนิสิตคณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีต่อวัฒนธรรมไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ศิลปกรรม วรรณคดี
ศาสนา จรรยา มารยาท การแต่งกาย ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีไทย โดยผู้วิจัยได้
สอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีการศึกษา
2520 จำนวน 378 คน โดยใช้การวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน เลขคณิตและส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน
ผลการวิจัยพบว่าในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม-นิสิตส่วนใหญ่เข้าใจความหมาย และ
ลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมเป็นอย่างดี ในด้านความรู้สึกซาบซึ้งต่อวัฒนธรรมไทย นิสิตส่วนใหญ่
มีความคิดเห็น และซาบซึ้งต่อลักษณะความสำคัญของวัฒนธรรมไทยด้านศิลปกรรม ภาษา ศาสนา
จรรยา มารยาท การแต่งกาย และขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างในทางดี ส่วนความรู้สึกที่มี
ต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมไทยนั้น นิสิตมีความเห็นว่าวัฒนธรรมไทยด้านการใช้ภาษา ความ
ศรัทธาที่มีต่อศาสนา ความรู้สึกที่มีต่อวรรณคดีไทย การแต่งกาย การยึดมั่นในขนบธรรมเนียม
ประเพณี การเคารพยกย่องผู้ใหญ่ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่เลวลง

อรนันท์ บุญประสิทธิ์ (2521: 116-120) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครู
และผู้ปกครอง เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร"
มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของ
นักเรียนระดับมัธยมศึกษา และหาข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการ เรียนการสอน ที่ส่งเสริมพฤติกรรม
ที่เหมาะสมแก่นักเรียน ตัวอย่างประชากรประกอบด้วย ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและ

ตอนปลายจำนวน 250 คน จากโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร 25 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสาธิต และผู้ปกครองนักเรียนจากโรงเรียนดังกล่าว 250 คน โดยการสุ่มแบบธรรมดา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยิม เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมและทดสอบค่าซี (Z - test) ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมด้านการเมือง การปกครอง ศาสนา ระเบียบประเพณีวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญมากที่สุด การสามารถเข้าร่วมในการปฏิบัติศาสนพิธีได้อย่างเหมาะสมมีความสำคัญน้อยที่สุด ครูและผู้ปกครองมีความเห็นว่า สถาบันทางสังคมทุกสถาบันควรให้ความร่วมมือในการปรับปรุงพฤติกรรมของเยาวชนอย่างจริงจัง

บัญชา แก้วส่อง (2522: 116) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นในสังคมเมืองและชนบท ที่มีการอบรมเลี้ยงดูและแบบการคิดแตกต่างกัน" กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนระดับอายุ 13 - 18 ปี ที่กำลังอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ซึ่งสุ่มตามระดับอายุจากโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานครและจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู แบบสอบถามสถานภาพและแบบทดสอบเพื่อวัดพัฒนาการทางจริยธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่ามัธยิม เลขคณิตส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์ความแปรปรวน ตามวิธีของ Pearson Product Moment Correlation ผลการวิจัยพบว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน และระดับอายุต่างกันมีความแตกต่างกัน แต่ไม่พบความแตกต่างในพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นที่มีความแตกต่างในด้านแบบการคิด/อาชีพของบิดามารดา ระดับการศึกษาของบิดามารดาสภาพถิ่นที่อยู่และเพศ พบว่ามีสหสัมพันธ์เชิงพหุคูณระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมและแบบการคิด

วิระวรรณ อามระดิษ (2522: 62-64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร เรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความกตัญญู ความมีระเบียบวินัย ความอดทน ความยุติธรรม ความอดสาหัส การประหยัดและออม การเคารพอาวุโส และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมกับองค์ประกอบทางด้านฐานะทาง เศรษฐกิจ พื้นฐานการศึกษา ลักษณะอาชีพ ที่อยู่อาศัยและการ

เลี้ยงดูอบรมของบิดามารดา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามสถานภาพและแบบสอบถามความคิดเห็นแบบ Rating Scale วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่ามัธยฐาน เลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที และทดสอบค่าไคสแควร์ผลการวิจัยพบว่า คิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิงไม่แตกต่างกัน นักเรียนที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัยและการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนทร โคมิน และสนธิ สมักรการ (2522: 113-115) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ค่านิยมและระบบค่านิยมไทย" โดยศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับปฏิบัติตัวของน้องต่อพี่ ด้วยการศึกษากลุ่มตัวอย่างประชากรซึ่งอยู่ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดที่อ่านหนังสือออก และมีอายุตั้งแต่ 15 ปี - 80 ปี จำนวนทั้งสิ้น 2,469 คน กลุ่มตัวอย่างนี้มีอาชีพแตกต่างกัน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดค่านิยมและแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ผลปรากฏว่าประโยชน์ที่น้อง ๆ ควรจะต้องเคารพเชื่อฟังที่กลุ่มตัวอย่างประมาณ 60% เห็นว่าเป็นการถูกต้องต้องแล้ว 10% เห็นว่าไม่ถูกต้อง และ 30% ตอบว่าไม่ทราบหรือแล้วแต่กรณีเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศ พบว่าเพศชายมีความเห็นคล้อยตามค่ากล่าวข้างต้นมากกว่าเพศหญิงเล็กน้อย นอกจากนี้ประโยชน์ที่ว่า เมื่อเป็นเด็กพ่อแม่มักจะสอนเสมอว่าเป็นเด็ก เป็นเล็กห้ามเถียงผู้ใหญ่ แสดงว่าไม่มีความเคารพ ผลปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างประชากรประมาณ 65% ตอบว่าถูกต้อง ประมาณ 20% ตอบว่าไม่ถูกต้องและประมาณ 15% ตอบว่าไม่ทราบแล้วแต่กรณีเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศพบว่าเด็กหญิงเห็นด้วยกับค่ากล่าวนี้มากกว่าเพศชายเล็กน้อย จากผลการวิจัยกล่าวสรุปได้ว่าเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะมีสัมมาคารวะต่อบิดามารดา และผู้มีอาวุโสมากกว่าเพศชาย

วรรณสาร วรกิจ (2523: 142-150) ทำการวิจัยเรื่อง "พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนในทัศนะของนักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดฉะเชิงเทรา" เพื่อเปรียบเทียบทัศนะของทั้ง 3 กลุ่ม ต่อพฤติกรรมที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติ ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ครูและผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา เลือกมาโดยการสุ่มตัวอย่างประชากรอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ประกอบด้วยนักเรียน 367 คน ครู 286 คน และผู้บริหารโรงเรียน

80 คน ผลการวิจัยพบว่านักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน มีทัศนคติว่าพฤติกรรมที่นักเรียนไม่ควรประพฤติปฏิบัติคือการดัดแปลงเสื้อผ้าให้ดูสะอาดตา และพฤติกรรมที่นักเรียนควรประพฤติปฏิบัติได้คือการได้เถียงกับครูในห้องเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ควรประพฤติในระดับปานกลาง และพฤติกรรมที่นักเรียนไม่ควรประพฤติปฏิบัติคือ การเอามือล้วงกระเป๋าพูดคุยกับครู และพฤติกรรมที่นักเรียนควรประพฤติปฏิบัติได้คือการไม่ก้มหลังเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ควรประพฤติในระดับน้อย

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523:68-76) ได้ทำการวิจัย เรื่อง "ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย" โดยศึกษาค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทยที่แสดงออกในเรื่องของการศึกษา อาชีพ ครอบครัว ศาสนา สังคมและชีวิต โดยใช้ตัวอย่างประชากรจำนวน 3,000 คน เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 5 และนิสิตนักศึกษาจากทุกภาคของประเทศไทย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินค่าตนเองและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีวิเคราะห์ตัวประกอบ การวิเคราะห์ความแปรปรวน การทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยที่ปรับค่าแล้ว ค่าร้อยละและโคสแควร์ ผลการวิจัยปรากฏว่าค่านิยมของเยาวชนไทยที่ได้รับความสำคัญสูงสุดคือ ความมั่นคงปลอดภัย เป็นระเบียบและอนุรักษ์นิยม ค่านิยมที่ได้รับความสำคัญสูงมากรองลงไปคือ การช่วยเหลือผู้อื่นและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความสามารถและความเป็นอิสระแก่ตัว ความสัมพันธ์ทางจิตใจและครอบครัว ส่วนค่านิยมที่ได้รับความสำคัญในระดับค่อนข้างสูง คือคุณธรรมและศาสนา รางวัลและสิ่งตอบแทนเชิงวัตถุ ความใจกว้าง ก้าวหน้าและทันสมัย ค่านิยมด้านการยอมรับ การยกย่องอำนาจในสังคม ได้รับความสำคัญปานกลางและค่านิยมเกี่ยวกับความสันโดษความมั่งคั่งได้รับความสำคัญน้อยที่สุดโดยทั่วไป เยาวชนมีความพอใจในระดับปานกลางค่อนข้างสูงต่อสภาพการศึกษาสภาพครอบครัวและชีวิตของตนเองในปัจจุบัน แต่มีความพอใจน้อยในสภาพของสังคมไทยและศาสนา ซึ่งเห็นว่ามีปัญหาสำคัญอยู่หลายประการ อย่างไรก็ตาม เยาวชนส่วนใหญ่มีความนิยมยึดมั่นและคาดหวังสูงต่อคุณค่าและความสำคัญของศาสนาในอนาคต มีความคาดหวังทางด้านดีต่อการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและสภาพการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบัน พร้อมทั้งคาดหวังสูงที่จะประสบความสำเร็จ และได้มีบทบาทในกิจการทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา สวัสดิการประชาชนและการป้องกันรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ นอกจากนี้ ตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร มีผลต่อค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนในระดับมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$ ขึ้นไป)

ชฎาพร พัชรชัยเรียร (2525: 3) ได้ศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม ของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาในเรื่องการรักอิสระ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย การเคารพพระบพาวุโส การถือพรตถือพวก การตรงต่อเวลา การประหยัด มัธยัสถ์ การนิยมไทย การบำเพ็ญประโยชน์ และการพึ่งตนเอง โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร 8 โรงเรียน เป็นโรงเรียนรัฐบาล 4 โรงเรียน และโรงเรียนเอกชน 4 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 800 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละค่ามัชฌิม เลขคณิตส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานและทดสอบค่าไคสแควร์ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับค่านิยมทางสังคม 10 ประการ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ในเรื่องการเคารพอาวุโส การถือพรตถือพวก การตรงต่อเวลา การประหยัด-มัธยัสถ์ และการนิยมไทย ส่วนในเรื่องการรักอิสระ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย การบำเพ็ญประโยชน์การพึ่งตนเอง นั้น นักเรียนทั้งสองระดับมีความเห็นที่แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนะว่าโรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่ให้โอกาสแก่นักเรียน ได้พัฒนาค่านิยมทางสังคม เช่น การจัดตั้งชุมชนต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เดนิส โดแนล โดเฮอร์ตี (Danis Donald Dogherty 1966: 111A) ได้วิจัยเรื่อง "Differential Acceptance of Normative Values Among Adolescents in Missouri Schools" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาค่านิยมของเด็กวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมในรัฐมิสซูรี ในเรื่องความเป็นมิตร ความซื่อสัตย์ ความกักตึ ศีลธรรม และความรับผิดชอบ ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนเกรด 8 และเกรด 12 จำนวน 1,320 คน โดยแยกตัวแปรออกเป็นเพศ ชัน ศาสนา ความถนัดทางการเรียน ตำแหน่งในสังคม ที่อยู่อาศัย (ในเมืองหรือนอกเมือง) และประเภทของโรงเรียนโดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่าแบบทดสอบลักษณะแสดงออกและบุคลิกภาพ (Adolescent Character and Personality test) กับแบบสำรวจค่านิยมของนักเรียน (Student Values Survey) ใช้คำถามมาตราส่วน

ประเมินค่าแบบ Lilert ผลการวิจัยพบว่าค่านิยม ความเป็นมิตร ความซื่อสัตย์ ความรักดี ศิลธรรม และความรับผิดชอบ ได้รับเลือกในอันดับสูงในวัยรุ่นที่เรียนในเกรดสูง และค่านิยมเหล่านี้ของนักเรียนวัยรุ่นจากโรงเรียนที่วัด เป็นผู้อุปการะ มีระดับสูงกว่าวัยรุ่นในโรงเรียนรัฐบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่านิยมทั้ง 5 ชนิดนี้ นักเรียนหญิงมีความคงที่แน่นอนกว่านักเรียนชาย ค่านิยมทางศีลธรรมของวัยรุ่นที่นับถือศาสนานิกายคาทอลิก มีค่านิยมสูงกว่านิกายโปรเตสแตนต์ ค่านิยมความเป็นมิตร ซื่อสัตย์ ศิลธรรม และความรับผิดชอบสูงมากในวัยรุ่นที่ประสบผลสำเร็จในด้านการเรียนและค่านิยมทางความซื่อสัตย์ ความเป็นมิตรของวัยรุ่นที่มาจากนอกเมืองจะสูงกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในเมือง และผู้วิจัยได้สรุปว่าสภาพที่อยู่อาศัย การมีทั้งบิดามารดา หรือบิดามารดาแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในค่านิยมเหล่านี้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทอมัส โลเวล เอลเลียต (Tomas Lowel Elliot 1966: 10-30)

ได้ศึกษาเรื่อง "Determination and Comparison of the Value of Various Students Groups, Secondary Business Teachers and Businessmen"

โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบค่านิยมของนักศึกษาธุรกิจ บริหารธุรกิจ นักศึกษาสังคมศาสตร์ ครูสอนธุรกิจ และนักธุรกิจ เกี่ยวกับค่านิยมในเรื่องต่อไปนี้คือศาสนา ศิลธรรม สังคม การศึกษา การอนุรักษ์นิยม เศรษฐกิจ การปกครองและปรัชญาในการเลือกงาน โดยใช้แบบสำรวจค่านิยมแบบโพลีเฟสของโรสโก (Roscoe's Polyphasic Value Inventory) นักธุรกิจ 316 คน นักศึกษาริหารธุรกิจ 353 คน นักศึกษาสังคมศาสตร์ 291 คน ครูสอนธุรกิจ 594 คน นักธุรกิจ 479 คน จากการศึกษาพบว่ามี ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในระบบค่านิยมของบุคคลเหล่านี้ และเห็นได้ชัดที่สุดระหว่างนักศึกษาสังคมศาสตร์กับนักธุรกิจ เมื่อเปรียบเทียบเป็นกลุ่มก็จะพบความแตกต่างมีนัยสำคัญในค่านิยมของนักศึกษาสังคมศาสตร์กับนักศึกษาริหารธุรกิจ นักศึกษาริหารธุรกิจกับนักธุรกิจ และพบอีกว่านักศึกษาริหารธุรกิจกับนักศึกษาริหารธุรกิจ มีแนวโน้มที่จะยึดถืออนุรักษ์ ส่วนนักศึกษาสังคมศาสตร์มีแนวโน้มที่ยึดถือค่านิยมแห่งความพอใจ

รัสตัม เจฮัมเบอร์ก เซตนา (Rustum Jehamberge Sethna 1966: 1143-1144)

ได้วิจัยเรื่อง "A Cross - National Comparison of Certain Values Among Graduate Students from the United States, Pakistan, India and Thailand"

โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาค่านิยมของนิสิตปริญญาโททั้งหญิงและชายจากประเทศสหรัฐอเมริกา

ปากีสถาน อินเดีย และไทย จำนวน 220 คน โดยมีค่านิยม 12 ด้าน คือค่านิยมทางครอบครัว การแต่งงาน มิตรภาพ ธรรมเนียมในการแต่งกาย ความคิดทางการเมือง การนัดพบ ศิลธรรม การพนัน ศาสนา การสอบศีลธรรม การให้ยืมและความเป็นผู้มีใจเมตตา โดยใช้แบบสำรวจ ค่านิยม ซึ่งประกอบด้วยค่านิยม 12 ด้าน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิม เลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากการศึกษาพบว่าคนอเมริกันที่เป็นค่านิยมทางศาสนาอยู่ในระดับ สูงสุดกลับนิยมทางการแต่งกาย, การนัดพบ การพนัน การแต่งกายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนคน อินเดียและปากีสถานก็เน้นค่านิยมด้านศาสนาสูง เช่นเดียวกันโดยเฉพาะคนปากีสถาน เน้นทาง ด้านการแต่งกาย การพนัน และการดื่มอีกด้วยส่วนคนไทยเน้นค่านิยมด้านการแต่งกายมากและ เรื่องศาสนา ก็ขึ้นอยู่กับเรื่องศีลธรรมจรรยา ค่านิยมทางมิตรภาพ นิสิตทั้งสี่ประเทศเน้นมาก กว่าค่านิยมด้านอื่น

จากงานวิจัยที่ค้นพบภายในประเทศปรากฏว่า โดยส่วนใหญ่เยาวชนไทยยังยึดถือค่านิยมของประเพณีและวัฒนธรรมไทยเป็นต้นว่าความสุภาพ เรียบร้อย การเคารพฐานะของบุคคล ตามอาวุโส การมีสัมมาคารวะต่อบิดามารดา รวมทั้งสามารถเข้าใจความหมายและลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมไทย เป็นอย่างดี และปรากฏว่ายังนิยมพฤติกรรมตามระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังเห็นคุณค่าของความประเพณีที่เหมาะสมตามแบบประเพณีและวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ยังพบว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อเยาวชนในด้านทัศนคติและพฤติกรรมที่แสดงออกมา โดยเฉพาะค่านิยมทางจริยธรรมตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า เยาวชนไทยยังมีแนวโน้มของลักษณะอนุรักษ์เป็นส่วนมาก แต่การวิจัยก็ได้พบว่าลักษณะเช่นนี้มีแนวโน้มกำลังจะลดลง เนื่องจากอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกที่เกิดจากความเจริญอย่างรวดเร็วทางการสื่อสารคมนาคม จึงทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมรวมทั้งสถาบันต่าง ๆ อันเป็นโครงสร้างของสังคม เช่น สถาบันครอบครัว เป็นต้น

นอกจากนี้งานวิจัยที่พบในต่างประเทศ ปรากฏว่าเยาวชนส่วนใหญ่ยังมีความนิยมยึดมั่นต่อคุณค่าและความสำคัญของศาสนาอยู่ในระดับที่สูง แสดงว่าเยาวชนยึดแบบแผนลักษณะของประเพณีดั้งเดิมของสังคมของตนอยู่ โดยเฉพาะค่านิยมความเชื่อตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

การศึกษางานวิจัยดังกล่าว นับว่าเกี่ยวข้องและมีประโยชน์สำหรับเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับ เรื่องที่จะทำการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างมาก เนื่องจากได้ทราบว่า เยาวชนทั้งไทยและต่างประเทศต่างก็ยึดมั่นในแบบแผนของวัฒนธรรมที่สืบทอดมา แต่ยังไม่

มีผู้ใดทำการวิจัย ความคิดเห็น เกี่ยวกับวัฒนธรรมในรายละเอียดเฉพาะจรรยา มารยาทไทย ด้านจรรยา มารยาททางกายและจรรยา มารยาททางวาจา การวิจัยครั้งนี้จะ เป็นประโยชน์ให้ทราบถึงความคิดเห็นของ เยาวชน เกี่ยวกับจรรยา มารยาทไทยที่มาจากครอบครัวที่มีวิถีชีวิตแตกต่างกัน

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย